

GEERT DE KOCKERE

Helena

ROMAN

HOUTEKIET

HELENA

GEERT DE KOCKERE

Helena

ROMAN

HOUTEKIET

Antwerpen / Amsterdam

CIP-gegevens: Koninklijke Bibliotheek Albert I
© Geert De Kockere / Houtekiet / Linkeroever Uitgevers nv 2011
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
www.houtekiet.com
www.geertdecockere.be

Omslag en zetwerk: Pigmalion vzw
Gezet uit de DTL Haarlemmer
Versie: e-book 2016

D/2011/4765/11
NUR 301
ISBN 978-90-8924-149-8

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande,
schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘De scheppende kracht van mensen ontstaat uit en in de wereld en richt zich op de wereld. De vorm die dat soort geloof krijgt, kan religieus zijn, maar evengoed artistiek. Geloof is immers de verwoording van een ervaring die zo diepgaand en fundamenteel is, dat ze enkel in poëzie, muziek of kunst uitgedrukt zou mogen worden.’

MAE-WAN HO, professor genetica

PROLOOG

Het gebeurde op een rustige voormiddag in de herfst. Ergens in de maand oktober. De lucht viel naar beneden en alle mussen waren dood. Goed, dacht hij. Nu kunnen we opnieuw beginnen.

Het ging helemaal anders dan was voorspeld en geschreven. Er was geen zondvloed met een man die toekeek vanop het dek en wrijvend over zijn lange baard in een reusachtige ark wegvoer. Er was geen wereldbrand, noch de inslag van een vernietigende komeet. Het ging geruisloos. Van het ene ogenblik op het andere. Ineens gedaan. Het klonk hoogstens als een zucht. Niemand zag het aankomen, niemand voelde er iets van. De lucht viel naar beneden en alle mussen waren dood.

Meteen was het volstrekt stil. De schepper voelde zich opgelucht. Hij zou voortaan voorzichtiger zijn. Hij zou zijn gedachten beter overdenken alvorens ze werkelijk te denken.

Scheppen is geen banale kwestie. Scheppen is geen kwestie van natte klei waarin je met je duimen duwt tot er zich iets

bruikbaar vormt. Scheppen is geen kwestie van hete adem. Zo gaat het niet. In werkelijkheid is het veel abstracter en directer.

Hij dacht iets en het was er. Hij dacht een eerste mens en kijk, daar liep hij al. Zelfs niet eens blootsvoets, maar met schoenen aan. Hij dacht aan één miljoen vissen en kijk, daar zwommen ze al. In de beken, de meren, de zeeën en de oceanen, die hij in dezelfde gedachte had meegedacht. En in alle kleuren en vormen die denkbaar zijn. Zo eenvoudig is het om te scheppen. De hoeveelheid doet er niet toe, de gedachte eraan is genoeg. De uitvoerende gedachte. Erover nadenken is niet voldoende, de schepper moet de gedachte werkelijk denken, hij moet eraan denken.

Hij dacht aan de mens als een man en de mens werd man. Hij dacht aan een vrouw die aan de hand van de man door de stad liep. En kijk, ergens was er een stad en in die stad liep de man, hand in hand met een vrouw. Ze liepen hand in hand zonder elkaar te kennen of te weten waar naartoe. Want dat moest nog worden gedacht.

De vorige schepping was in het honderd gelopen. De schepper had op verschillende momenten fouten gemaakt. Doordat hij zich te snel liet afleiden en aan dingen dacht waar hij beter niet aan dacht. En de ene fout leidde al snel tot een andere fout, waardoor zijn schepping na verloop van tijd nog slechts een aaneenschakeling van fouten was.

En voor elke fout die hij krampachtig probeerde te herstellen, te herdenken, kwamen er nieuwe in de plaats. Het werd een onontwarbaar kluwen van knopen, van afgebroken eindjes touw die onhandig weer aan elkaar waren geknoopt en als vanzelf in de war geraakten. Of zichzelf lostrokken en hopeloos met andere eindjes verstrengeld raakten zonder dat dit de bedoeling was.

Op die manier ging zijn schepping een eigen en verward leven leiden en had hij het niet meer in de hand. Rampen dreigden en een totale ondergang van de aarde was te verwachten. Toen viel de lucht naar beneden en alle mussen waren dood.

‘Ken ik je?’ vroeg de vrouw aan de man in de hand.

De schepper had nu ook het woord gedacht.

‘Het komt me voor alsof ik je nooit eerder zag. En toch lopen we hand in hand door deze stad. Gaan we ergens naartoe?’

‘Ik denk dat we elkaar gekregen hebben’, zei de man.

‘Als een geschenk?’

‘Zoiets’, zei de man.

‘Ben ik dan jouw geschenk of jij het mijne?’ vroeg de vrouw. Het waren veel vragen voor een begin. Maar zo begint veel, met vragen. En zo begint het goed.

‘We gaan naar huis’, zei de man, alsof het hem zomaar te binnen schoot.

‘Naar huis’, herhaalde de vrouw en ze wist meteen wat daarmee werd bedoeld.

Ze herkenden het huis al van ver in de straat, ook al waren ze er nog nooit geweest. De man stak de sleutel in het slot en opende moeiteloos de voordeur. Hij ging naar binnen en liep recht de keuken in, zette koffie en haalde twee kopjes uit de kast in de hoek van de keuken. Hij wist precies waar de kopjes ston-

den. Even later zaten de man en de vrouw aan een tafel koffie te drinken. Alsof ze het elke dag op dit uur en op deze manier deden.

‘Op ons’, zei de vrouw.

‘Op ons’, zei ook de man, ook al wist nog geen van beiden wat ‘ons’ precies betekende. Het was een woord dat bij hen opkwam en ze voelden dat het een belangrijk woord was. De man keek naar de vrouw en verbaasde zich over het kijken. Ook de vrouw keek naar de man en ook zij verbaasde zich over het kijken en over wat ze zag.

Veel zeiden ze verder niet. Aan het woord en aan het kijken moesten ze nog wennen. Het werd vroeg donker, ze zetten de kopjes weg en gingen samen naar bed. Ze vonden het in een van de kamers boven. Het avondeten was nog niet gedacht.

Die nacht leerden de man en de vrouw elkaar wat beter kennen. Hij keek naar haar navel en schreef er met zijn vingers zinnen rond. Zij deed hetzelfde en de zinnen smolten samen. Het was nog geen samenhangend verhaal, maar het was een begin. Een eerste eigen verzinsel. Zo kwam het dat ze de volgende morgen met een warm gevoel wakker werden.

Er werd brood in de keuken gedacht. Brood en zoet beleg. De vrouw vond het brood en de man zette weer koffie. Samen aten ze stil en in gedachten verzonken hun eerste ontbijt. En de schepper zag dat het goed was.

De man en de vrouw ruimden samen op en opgeruimd verliepen ze het huis. Het was fris buiten en dus had hij hen warm in een jas gedacht. De vrouw trok haar jas nog wat strakker aan en dacht aan een restje verzinsel rond haar navel. Een te der woord, een halfgeschreven vers. Ze rilde even. De man had zijn handen in zijn gevoerde zakken. Ze schreven er stilletjes

warmte. De stad was leeg en stil. Er bewoog niets in de huizen. Er liep niemand binnen of buiten, er schoof niemand heimelijk een gordijn opzij. Ook duiven of stadsmussen waren nog niet gedacht, er blaften geen honden, het was werkelijk stil in de stad.

De man wees naar een boom die verkleurd van de herfst in de stad stond. Als leek hij er pas geverfd.

‘Mooi’, zei hij. Het was een nieuw woord dat bij hem opkwam en ook nu voelde hij dat het een belangrijk woord was.

Er stonden meer bomen langs de weg. Ze vormden samen een laan. Niettegenstaande ze duidelijk de kenmerken van de herfst vertoonden, lag er geen enkel blad onder de bomen. De bomen en de herfst waren al wel gedacht, maar nog niet het vallen van het blad. Een oogwenk later ritselden de eerste bladeren over de grond.

‘Mooi’, zei ook de vrouw en ze zocht naar de hand van de man. Zo ontstond al vroeg in de nieuwe schepping de schoonheid. Door ze te ervaren, bestond ze. Het was een eenvoudig, maar indrukwekkend mechaniekje.

Werk, dacht de schepper. Ik moet ze iets te doen geven. Ook al hadden de man en de vrouw elkaar om handen, ze moesten ook nog iets anders om handen hebben. Even verder stopten ze. De vrouw liet de hand van de man los en keek hem aan. De man keek hoe de vrouw de straat overstak en in een zijstraat verdween. Even voelde hij iets vreemds. Hij kon niet zeggen wat het was, maar het was prettig en onaangenaam tegelijk. Het was blijdschap en angst bij elkaar. Of alleszins kort na elkaar, hoewel hij onmogelijk kon zeggen welk gevoel het eerst gekomen was en welk onmiddellijk daarna. De man vervolgde met gemengde gevoelens zijn weg en enkele straten verder ging hij een hoog herenhuis binnen.

De man was als schilder gedacht en had zijn atelier op de derde verdieping. Het rook er naar terpentijn en verf en vet, er lagen vellen aquarelpapier en er stonden kistjes met tubes en penselen. Tegen de muur stonden grote doeken en een paar ezels. Aan een ervan hing een schilderskiel vol kleurige vegen en vlekken. Hoewel hij nog nooit een penseel had vastgehad, wist de man precies waarvoor alles diende. Hij deed zijn jas uit en liep naar het grote raam dat uitkeek over de stad en voor veel invallend licht zorgde. Links keek hij een rechte, brede straat in. Een soort boulevard met hoge gebouwen en op geregelde afstand dikke bomen. Platanen, wist hij. Rechts was een parkje te zien. Niet groot, maar schilderachtig door de herfstkleuren. Verder strekte de stad zich voor hem uit. In de verte zag hij een groot gebouw met een spitse toren boven de andere huizen uitsteken. En om een reden die hem niet duidelijk was, vond hij het bouwsel speciaal.

Hij ging naar het kleine keukentje en zette er meteen koffie. Daarna wandelde hij nog even in zijn atelier rond. Hij bekeek het werk dat al af was en nog moest worden ingelijst. Hij zag de doeken die al een eerste laag gekregen hadden en verwisselde enkele van plaats. Op een ervan herkende hij de navel. De huid rond de navel had nog niet de zachtheid die hij gevoeld had en waarop hij geschreven had. Er was nog werk aan, dacht hij. En hij vroeg zich af of hij wel de verf zou vinden om die zachtheid ook weer te geven.

Hij dacht aan de vrouw en voelde weer tegelijk blijdschap en een zekere angst. Hij begreep nog steeds niet wat het was wat hij voelde. En waarom hij dat voelde telkens hij aan de vrouw dacht. Hij keek door het raam en vroeg zich af waar ergens in de stad zij nu was. En zou ze nu misschien ook aan hem denken?

En meteen vroeg hij zich ook af waarom hij zich dat afvroeg. Wat was er met die vrouw?

Hij keek weer naar het doek met de onafgewerkte navel en wilde het op een van de ezels zetten. Maar de koffie in de koffiezet pruttelde tegen en de man haalde een kopje uit de kast – ook hier wist hij precies waar de kopjes stonden – en schonk het vol. Hij zag een thermos staan en goot de rest van de koffie erin. Voor later, wist hij. Hij dronk hem zwart. Hij was heet, maar dat vond de man heerlijk. Hij slurpte zonder gêne aan de koffiespiegel en proefde en rook tegelijk alle mogelijke aroma's die in de koffie waren gedacht en soms zichtbaar op de koffie dreven. Zo dronk hij hem het liefst. Pas gezet en heet. Daarna deed hij zijn kiel aan, nam een leeg doek en zette het op een ezel, met de kop naar het licht gekeerd.

De vrouw reed met een karretje vol boeken tussen de rekken en stak boek voor boek op de juiste plek. Hoewel zij dit voor het eerst deed, moest zij er weinig of niet bij nadenken. Ze kende de gangen en de rekken en wist welke boeken waar thuishoorden. Het was stil in de bibliotheek. Zij was er alleen en de vele boeken bewogen niet. Of toch niet zichtbaar. Want boeken bewegen altijd wel wat. Papier leeft. Zenuwachtig papier zet snel en bij het minste uit. Onbewogen papier houdt zich, ongeacht het plot of de handen van de lezer, sterk en verroert niet. Er is ruw en brutaal papier, dat niettemin zachte gedachten kan koesteren. En er is teer en timide papier, dat al bij de minste beroering zucht en de woorden eerder laat doorschemeren dan ze werkelijk durft uit te spellen.

De schepper had getwijfeld of hij de vrouw in een bibliotheek of in een museum zou denken. Hij wilde haar in elk geval in een

omgeving waar iets geestelijks te rapen viel. En waar zij met haar handen bezig kon zijn. Hij had haar prachtige handen gedacht, vond hij. Elegant van vorm en fijn van textuur. Mooi om naar te kijken en handig om mee te werken. En hij dacht onwillekeurig aan hoe de vrouw de avond voordien met die handen iets op de huid van de man verzonnen had. Het kon niet anders of je smolt onder die handen. Hij wilde haar handen dan ook geregeld bezig zien. Haar vingers zien glijden langs boeken of langs beelden. Haar vingers ruggen zien strelen. Ruggen van boeken of ruggen van beelden. En af en toe ook de rug van de man.

Uiteindelijk had hij besloten om haar in de hoofdbibliotheek van de stad te denken, waar rijen rechte ruggen overvloedig voor handen waren, zich onbewust van de mogelijke streling van alle soorten vingers. Hij dacht dat het een mooie gewoonte van de vrouw was om af en toe tijdens haar werk en haast ongemerkt met een hand, vier vingers, van pink tot wijsvinger, over de ruggen van de boeken te glijden. Even maar. Een beminlijke aanraking die haar liefde voor de boeken en voor de streling zou laten zien. En hij verheugde zich al over ieder moment waarop dit zou gebeuren.

Het eerste avondeten werd gedacht en op tafel gezet. De man en de vrouw hadden elkaar thuis weer gevonden. De man had gekookt en de vrouw de tafel gedekt. Het servies was sober, maar stijlvol, het eten eenvoudig, maar lekker. Dat zei toch de vrouw en de man bedankte haar voor het compliment. Wat onwennig nog. Ze zeiden nog steeds niet veel. Er ontstond wel van alles in hun gedachten, maar ze wisten nog niet goed hoe dat allemaal juist te verwoorden. De schepper had dan wel het woord, de taal geschapen, maar ze moesten nog zoeken naar de juiste manier van zeggen, zodat wat met gevoel was gedacht

ook werkelijk zo kon worden gevoeld nadat het was gezegd. En hij nam zich voor om de taal rijker te maken, ook al wist hij meteen dat dit niet eenvoudig zou zijn.

De tweede nacht verliep gelijkaardig als de eerste. Er werd op huid verder verzonnen en geschreven. Het schuchtere verzinsel van de eerste nacht kreeg meer diepgang.

De schepper was tevreden over zijn eerste nieuwe dag. Alles verliep zoals hij het wilde. Er gebeurden geen onvoorspelbare of onvoorspelde dingen. Het stelde hem gerust. Hij besloot om wat sneller te gaan en zich niet meer te beperken tot de man en de vrouw alleen. Hij dacht aan meer leven in de stad en kijk, de man en de vrouw, hand in hand, waren niet meer alleen. Ze leken nu deel uit te maken van een tableau vivant. Er reden auto's en fietsers, er wandelden mensen over de stoep. Hier en daar ging een deur open en in de winkels was er volk. Er vlogen kauwen door de lucht en er kwetterden mussen. Een postbode reed van brievenbus naar brievenbus.

Aan alles was gedacht. Zelfs aan een bedelaar die bovenaan de trap zat die naar de metro leidde. Hij vroeg zich af of dit niet een schoonheidsfoutje was. Of hij die niet beter niet had gedacht. Maar de bedelaar zat er en was er dus. Scheppen is een grote gave, maar je moet er spaarzaam en uiterst voorzichtig mee omgaan. Want eens geschapen, is voor altijd geschapen. Scheppen kan, ontscheppen niet. Voor je het weet, nemen de schepsels de leiding over en wordt de schepping een onontwar-

baar kluwen vol knopen en losse eindjes. Hij moest even aan zijn vorige schepping denken.

Hij kon de bedelaar desnoods nog de loterij laten winnen. Via een lotje dat hij door een voorbijganger in de pet van de bedelaar liet gooien. Hij zou het wel bezien. Daar was nog tijd genoeg voor. Hij liet de bedelaar nog even bedelaar blijven. Bovenaan de trap die naar de metro leidde. Er kwam altijd warme lucht naar boven. Het was er goed zitten.

‘Dag Helena! Alles goed?’

De vrouw was niet meer alleen in de bibliotheek en was daar niet in het minst over verbaasd. Net zo min als over het leven in de stad. Ze keek niet vreemd op toen iemand haar begroette en haar Helena noemde.

‘Dag Lydia. Alles goed’, zei de vrouw die dus Helena heette. Ze hing haar jas aan de kapstok in de hoek van de ruimte waar ze werkte als ze niet in de bibliotheek zelf was en ruggen streelde.

‘Er ligt een lading nieuwe boeken voor je klaar. Ik heb ze al de nodige labels gegeven en in het systeem ingevoerd. Ze zijn er helemaal klaar voor.’

‘Fijn’, zei Helena. ‘Ik doe ze meteen wel even. Eerst even gaan zien of de andere er nog wel zijn.’ Beide vrouwen lachten om het idee van de opstanding der boeken.

Helena begon zelden aan haar werk voor ze even de boeken had gezien en gestreeld. Het was een ritueel dat de schepper haar had toebedacht.

Er kwam een man binnen.

‘Dag Bernhard!’

‘Dag dames’, zei Bernhard. ‘Goed geslapen?’

Een vers rond de navel van Helena kriebelde even.

Bernhard wachtte niet op een antwoord. Het was een vraag

die eigenlijk niet als vraag bedoeld was. Toch niet als een vraag die een antwoord behoefde. Het was eerder een soort groet, een teken van leven, een wijze van spreken, een bevestiging van zijn.

Helena liep langs de rekken en keek naar al die ruggen. Hier en daar streelde ze wat ruggen. Lukraak. Want ze hield van alle ruggen, kende ze uit het hoofd, wist precies welke rug op welke rug volgde en welke rug er ontbrak. Omdat hij uitgeleend en meegenomen was. Een rug in goede of in kwade handen.

De man streelde ook. Een wit vel aquarelpapier op een houten plank. Eerst had hij het nat gemaakt en met papieren plakband op het hout vastgekleefd, waarna het zich door het drogen voluit strekte en aan hem gaf. Met zijn vlakke hand gleed hij traag over het blad. Ook dat was een soort ritueel. Hij wilde het vlak voelen, de ruimte inschatten, het papier gunstig stemmen misschien. Aquarel is een delicate techniek. Het is vrijwel meteen goed of slecht. Je kunt niet eindeloos blijven corrigeren door dekkende lagen toe te voegen en andere daardoor te verbergen of te verdoezelen. Zoals je dat met olieverf of gouache wel kunt. Aquarel wil meteen duidelijkheid en laat elke vergissing ook achteraf nog zien.

De schepper zag de man en herkende zich in het tafereel. Ook scheppen is een delicate kunst. Misschien had ook hij eerst even over het lege vlak moeten strelen. Om in te schatten waar wat moest komen. Hoewel, wie voor de tweede keer hetzelfde schept, heeft al een goed idee. Het lege vlak was dan ook snel gevuld. Veel uit zijn vorige schepping was herbruikbaar en had hij deze keer in één gedachte geschapen. Een gedachte kan immers groot of klein zijn, allesomvattend of juist zeer eng. Alles wat geen eigen wil heeft, vormt weinig of geen risico. Het begin van

de tweede schepping verliep daarom zeer snel. De zeeën en de oceanen, de bergen en de dalen, de bossen en de blauwe hemel lagen naar het voorbeeld van de eerste schepping meteen weer op hun plek, evenwichtig in het vlak, klaar om te verwonderen. Ook alle geometrische figuren waren snel geschapen, en met de cirkel en de rechthoek, het vierkant en de driehoek was meteen ook alles weer voorhanden voor huizen en flatgebouwen, voor burchten en kastelen, voor kerken en kathedralen, die in groepjes in het vlak verspreid allemaal een plek kregen. Het was vooral met de mens en de wil van de mens dat hij voorzigtiger moest zijn. Hij zou de eigen wil deze keer slechts laagje per laagje aan de mens toevoegen en de mens zolang mogelijk aan zijn eigen wil van schepper onderwerpen. Zoals de aquarelschilder voorzichtig en laagje per laagje moet werken en op die manier meester blijft over het groeiende werk.

Maar tegelijk wist hij dat er een moment zou komen dat hij de mens zou moeten loslaten, het penseel voorgoed zou moeten neerleggen om hem verder zijn gang te laten gaan. Gedreven door zijn eigen wil. Het juiste moment was cruciaal. Niet te vroeg, maar vooral ook niet te laat. Zoals ook de aquarelschilder tijdig het penseel opzij moet leggen. Anders werkt hij het schilderij dood. Dat is bekend.

Hij nam zich voor de mens stukje bij beetje te laten wennen aan zijn groeiende bestaan. Aan het groter worden. Met flinterdunne laagjes die langzaam iets toevoegden. Een nauwelijks zichtbaar groeien dat moest eindigen in volmaaktheid en perfectie. Dat was het plan. En hij dacht aan iemand die in zijn zakken tastte, geen kleingeld vond en dan maar een briefje van de loterij aan de bedelaar gaf. Hij schrok van die plotse gedachte. Het was een onbezonnen veeg op het schilderij en hij beseftte dat dit het grootste gevaar was voor zijn schepping: opwellende gedachten die het karakter van uitvoerende gedachten hadden.

Overpeinzingen vormden geen probleem, maar gedachten die hij werkelijk, zelfs al was het eerder onbewust, liet gebeuren, deden de schepping onverminderd groeien.

De man nam een zacht potlood en zette wat lijnen op het papier. Nauwelijks zichtbaar. Niet vanuit de pols, zoals een tekenaar doorgaans werkt, maar eerder vanuit de elleboog en de schouder. Ruw en afastend.

De bel ging. Hij zette nog een vluchtige lijn vooraleer hij zijn potlood neerlegde en opstond. Hij liep naar de parlofoon.

‘Ja? ... Ha, Ralf! Kom binnen!’

Hij duwde op de knop en beneden hoorde hij de deur opengaan. Hij zette zijn eigen deur op een kier. Ralf wist de weg. Ralf kwam binnen en ze gaven elkaar een hand.

‘Alles oké, Victor?’

‘Ça va. Ook een kop?’ De man die dus Victor heette, wees naar zijn kop koffie.

‘Graag!’ Ralf maakte een wandeling door het atelier. Op zoek naar nieuw werk. ‘En? Nog iets nieuws gemaakt?’

‘Nee, niet echt’, zei Victor en reikte Ralf een kop koffie aan. ‘Ik was net aan iets begonnen. Maar ik weet niet of het wat wordt. Het is nog maar een vaag idee.’

‘Daarmee begint het, begint alles’, zei Ralf, als wilde hij Victor aanmoedigen. ‘Het idee, hoe vaag ook, is de moeder van elke creatie.’

‘En wie is dan de vader?’ vroeg Victor. Hij vroeg het als grap, maar Ralf nam de vraag ernstig.

‘Een vader is niet nodig’, zei Ralf. ‘Het idee bevrucht zichzelf en baart een gedrocht of een engel. Of een van de vele variaties daartussen. Keuze genoeg. Soms blijft het bij een embryo en volgt er een miskraam, een doodgeboren kind. En als je het mij vraagt, worden er meer gedrochten dan engelen geboren. Het

idee is een wispelturige en onberekenbare moeder. Misschien juist bij gebrek aan een vader...'

'Ralf Ralf, zo vroeg op de dag! Drink gauw wat van je koffie. Maar pas op, hij is heet.'

Beide mannen lachten en gingen zitten.

'Ik kwam je eigenlijk iets vragen, Victor.'

'Ja?' zei Victor en hij keek Ralf nieuwsgierig aan. Hij kende Ralf goed, maar vreemd genoeg wist hij niet hoe hij hem had leren kennen. Alsof er geen begin aan dat kennen was. Zo had hij dat met wel meer dingen. Sommige werken in zijn atelier bijvoorbeeld. Ze stonden er wel en waren er dus, maar hij had er geen besef van hoe ze precies tot stand waren gekomen. Zo had hij dat ook met de vrouw waar hij mee samenwoonde. Hij herinnerde zich dat hij hand in hand met haar door de stad liep, maar hij had er geen enkel besef van waar ze vandaan kwam. Hij vroeg zich af hoe dat kon. Maar meteen daarna ebde die gedachte vanzelf weer weg. De schepper had zijn penseel neergelegd. Voorzichtig, dacht hij, voorzichtig. Niet te veel ineens.

Helena voorzag de nieuwe boeken van een doorschijnende stofjas om ze tegen ranzige vingers en morsige tafels te beschermen. Haar handen plooiden, sneden, glooiden en gleden. Wat een schouwspel! dacht de schepper. En hij bedacht hoe mooi hij deze vrouw geschapen had. Hij vroeg zich af of en vooral hoe hij haar nog mooier kon maken. Of hij er nog iets aan kon toescheppen. Kon of mocht hij na het scheppen het schepsel nog aanpassen? Wat bijkleuren? Vervolmaken? Een detail misschien, een kleine geste, iets aan de houding? Het mocht alleszins niet opvallen.

Nadat Helena alle boeken tegen heiligschennis – voor sommigen zijn boeken heilig – had beschermd, legde ze de nieuwe ti-

tels op een karretje en reed er de bibliotheek mee binnen. Een voor een gaf ze de boeken een plek. Tussen andere boeken in. En ze dacht aan al die boeken waarin al die woorden. En hoe in al die woorden eindeloos veel gedachten zaten, een heel universum bij elkaar. Wie 'avond' leest, dacht Helena, denkt aan eten, aan slapen, aan duisternis, aan muggen, aan een bed. Wie 'tafel' leest, denkt aan poten, hout, rond, maaltijd en ziet misschien wel mensen rond die tafel. Mensen die met hun vuist op die tafel slaan of mensen die het tafelblad strelen terwijl ze zachte dingen zeggen. Als je 'tafel' leest, denk je misschien ook aan 'wafel', waarna 'warmte' en 'gezelligheid' als vanzelf uit de diepte van je hoofd naar boven kringelen. Dat en nog zoveel andere dingen bedacht Helena terwijl ze de nieuwe boeken een plek gaf en ze rustige handen en mooie reizen toewenste. En die gedachten vervulden haar met plezier, een gevoel dat ze voor het eerst echt gewaar werd.

De man en de vrouw zaten die avond aan tafel te eten en hoewel het nog maar hun derde avond was, scheen het hen toe alsof ze het al jaren zo deden en elkaar goed kenden. De man keek naar de vrouw en vroeg zich af of er niet iets aan haar veranderd was. Ze scheen hem net iets mooier. Maar hij kon niets benoemen, niets zichtbaar aanwijzen. Het was eerder een indruk, dan wel een vaststelling. Meer voelen dan weten.

'Ralf is langsgeweest', zei Victor.

'Ralf?' vroeg Helena en ze keek vragend naar Victor. 'O, Ralf!' zei ze toen, alsof haar plotseling te binnen schoot wie Ralf was. Als schepper moet je over goeie reflexen beschikken en snel handelen als het nodig is.

'Hoe is het met hem?'

'Hij kwam mij iets vragen', zei Victor.

‘Wat dan?’ vroeg Helena.

‘Het was raar’, zei Victor. ‘Hij vroeg me of ik in iets geloofde.’

‘Geloofde?’ herhaalde Helena.

‘Hij vroeg me of ik geloofde dat er iets meer is dan wat we werkelijk zien. Of voelen.’

‘Wat dan?’ vroeg Helena.

‘Tja,’ zei Victor, ‘dat vroeg ik hem ook, maar veel meer kon hij er zelf niet over zeggen. Hij had het gevoel, zo zei hij, dat zijn bestaan werd gestuurd. Dat hijzelf niet helemaal verantwoordelijk was voor wat hij deed of wat er rondom hem gebeurde.’

‘Vreemd’, zei Helena.

‘En hij wilde weten of ik als schilder, die misschien wel meer zag dan de oppervlakkige werkelijkheid, niets had opgemerkt wat ik niet begreep of kon thuiswijzen. Iets wat wellicht zelfs niet vast te pakken was, maar wat er wel degelijk was.’

‘En?’ vroeg Helena. ‘Heb je dat? Wat heb je geantwoord?’

‘Heb jij dat?’ vroeg Victor.

‘Ik?’ vroeg Helena verbaasd. ‘Nee, niet dat ik weet.’

‘Volgens Ralf was het niet te weten, hoogstens te voelen.’

‘Ik voel me goed’, zei Helena en ze lachte.

‘Soms,’ zei Victor, ‘voel ik wel iets, ja. Alsof ik niet alles helemaal begrijp of kan plaatsen. Alsof...’

Rustig, dacht de schepper. Hij doopte denkbeeldig zijn penseel in water en streek over Victor, waardoor zijn gedachten vervaagden en zijn wil wat verwaterde. Zolang de wil nog niet droog was, kon dat.

‘Ach,’ zei Victor dromerig, ‘hoe was jouw dag?’